

Over bescherming van NACHTEGALEN in 1696

Drijver heeft er in zijn beschouwing „Een halve eeuw vogelbescherming” ¹⁾ op gewezen, dat het verbod van 1517 om „Fesanen, Perdrijsen, Moer-hoenderen, Cranen, Reyghers, Quacken, Trap-gansen, Putoren ende andere ghe-lijcke Wildt” te vangen of te schieten ²⁾ blijkbaar voornamelijk ten doel had het belang van het jachtbedrijf te dienen en dat het verlenen van bescherming aan andere vogels dan die, waarop jacht gemaakt werd, destijds niet nodig werd geoordeeld. En hij vervolgde met erop te wijzen, dat zelfs in 1870 nog uitsluitend gepleit werd voor de bescherming van „nuttige dieren” op grond van de betekenis van die dieren voor de landbouw en aanverwante bedrijven. Pas op 1 januari 1914 trad een vogelwet in werking, die het principe huldigde om aan alle in Europa in het wild levende vogels bescherming te verlenen, niet meer uit overwegingen van nut of schade (een trouwens uiterst gevaarlijk terrein, omdat nut en schade zich vaak moeilijk tegen elkaar laten afwegen), maar om derwille van de vogels zelf.

In dit verband is dan ook een „Waar-schouwinge” van de „Heeren van den Gerechte van de Water-Graafs-Meer”, (thans een stadswijk van Amsterdam) uit 1696 bijzonder interessant, omdat daarin het vangen van „eenige Vogelen/ en voornamentlijk Nagtegalen” verboden wordt op straffe van een boete van maar liefst honderd gulden, omdat deze vangst schade deed aan „het vermaak van de selve Meer”! Een boete dus van een voor die tijd enorm bedrag, ter bescherming van vogels, omdat zij genoegens schonken! Voorwaar een uitgangspunt dat ook nu nog de volle instemming van alle vogelvrienden heeft. Dit oude document, dat enige tijd geleden was te zien op een tentoonstelling over de Watersgraafsmeer, is zo interessant, dat het de moeite waard

is het hierbij af te drukken, terwijl wij de tekst nog eens woordelijk hieronder vermelden:

WAARSCHOUWINGE.

„Al zoo mijne Heeren van den Gerechte van de Water-Graafs-Meer/ in ervaringe gekomen zijn/ dat eenige Persoonen/ haar vervorderen in de voornoemde Meer eenige Vogelen/ en voornamentlijk Nagtegalen te verjagen en specialijk op te vangen/ 't welk merckelijck streckende is tot wegneming van het vermaak van de selve Meer. SOO IS 'T: dat mijne gemelte Heeren van den Gerechte verbieden aan eenen yegelijk/ van wat qualiteyt en conditie hy zy/ in 't Circuit van de voorn. Meer/ na eenige Gevogelte/ en voornamentlijk na Nagtegalen te leggen om die op te vangen/ 't zy met Knippen/ Netten ofte andere Instrumenten/ op een boete van Hondert Guldens/ te appliceren een derde part voor den Heer Bailliuw/ een derde part voor den Armen/ en het laatste derde part ten behoeven van den aanbrengher: zullende den overtreder van dien werden bekeurt/ ende zoo het mogelijk is gesaiseert ofte geapprehendeert/ ende niet los gelaa-ten of uyt de apprehensie ontslaagen werden/ voor en al eer dat hy of sy de boete van de voorn. Hondert Guldens effectivelijk zal hebben voldaan ofte betaalt.

„Aldus vast-gesteld ende beslooten den 14 Mey, 1696 bij de Ed. Heeren François de Vicq Bailliuw, en alle de Schepenen; ende ten selven daagse afgekun-penen; en de ten selven daage afgekundicht van de Puye van de Water-Graafs-Meer, ten by zijn van alle de Opgemelte Heeren, demto de Heer Carel Rudolph/ van Kuffeler.

In kennisse van my Secretaris,
JAN van der WISSEL.

t' Amsterdam, gedrukt by de Erfg. van O. B. Smient, op de Reguliers Bree-straat, 1707.”

Aldus dit merkwaardige stuk*), dat ongetwijfeld een der oudste documenten is over wettelijke bescherming van vogels in Nederland, en wellicht het oud-

*) Onze aandacht werd op dit stuk gevestigd door de heer H. Arentsen.

1) J. Drijver: Een halve eeuw vogelbescherming, in: Jaarboek Ned. Ver. tot Bescherming van Vogels 1948—1951.

2) „Placaet Generael opt stuck vande Hout-vesterie” bij Merula: Placaten ende Ordonnancien op 't stuck vande Wildernissen”, 1605.

W A A R S C H O U W I N G E.

Alzo mijnne Heeren van den Gerecht van de Water-Graafs-Heer / in erbaringe gekomen zijn / dat eenige Persoonen / haar verborderen in de voornoemde Heer eenige Vogelen / en voornamentlijk Nagtegaleu te verjagen en specialijk op te vangen / 't welk merckelijck streckende is tot wegneminge van het vermaak van de selve Heer. **SOO IS T:** dat mijnne gemelte Heeren van den Gerecht verbieden aan eenen iegelyk / van wat qualiteyt en conditie hy zy / in 't Circum van de voorsz. Heer / na eenige Gebogelte / en voornamentlijk na Nagtegaleu te leggen om die op te vangen / 't zy met knippen / Netten ofte andere Instrumenten / op een boete van Honderd Guldens / te apphceren een derde part voor den Heer Bailliuw / een derde part voor den Armen / en het laatste derde part ten behoeven van den aanbrenger: zullende den overtreders van dien werden bekeurt / ende zoo het mogelijck is gelaateert ofte geappheendeert / ende niet los gelaaten of uyt de appheensie ontslaagen werden / voor en al eer dat hy of zy de boete van de voorsz. Honderd Guldens effectt elijk zal hebben voldaan ofte betaalt.

Aldus vast-gefelt ende beslooten den 14 Mey, 1696.
by de Ed. Heeren *François de Vicq* Bailliuw, en alle de Schepenen; ende ten selven daage afgekundicht van de Puye van de Water-Graafs-Meer, ten by zijn van alle de Opgemelte Heeren, demto de Heer *Carel Rudolph van Kuffeler*.

In kennisse van my Secretaris.

JAN vander WISSEL.

t Amsterdam, gedrukt by de Erfg. van O. B. Smient, op de Reguliers Bree-Straat, 1707.

Gemeente-Archief van Amsterdam, Archief Watergraafsmeer nr. 583

ste, waarin deze bescherming wordt verleend om „het vermaak”, dat deze vogels schenken. Het zou de moeite waard zijn te vernemen, of en zo ja

hoe vaak de boete is opgelegd, waarvan de heer baljuw, de armen en de „aangebrenger” in zo ruime mate zouden profiteren. K. Z.